

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.002.01.2019

Robert Zasina
Prezes Zarządu
Tauron Dystrybucja S.A.
ul. Podgórska 25A, 31-035 Kraków

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/18/021 – Efektywność energetyczna gospodarki

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Tauron Dystrybucja S.A. ¹ . ul. Podgórska 25A 31-035 Kraków
Kierownik jednostki kontrolowanej	Robert Zasina, Prezes Zarządu, od 27 stycznia 2016 r. ² W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: 1] Piotr Kołodziej, Prezes Zarządu, od 1 stycznia 2014 r. do 10 października 2015 r. 2] Marek Kleszczewski, Prezes Zarządu, od 15 października 2015 r. do 26 stycznia 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej. Wykorzystanie środków pomocowych na wspieranie przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej. Efekty wykorzystania pomocy. Wykonanie audytu energetycznego.
Okres objęty kontrolą	Lata 2014-2018 z uwzględnieniem zdarzeń mających miejsc poza okresem objętym kontrolą a mających wpływ na przedmiot kontroli
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	Stanisław Tarnowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/11/2019 z 4 stycznia 2019 r. oraz LKA/93/2019 z 3 kwietnia 2019 r. Karol Pastuszka, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/12/2019 z 4 stycznia 2019 r.

(akta kontroli str.1-4)

¹ Dalej: Spółka.

² Dalej: Prezes Zarządu.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Spółka posiadająca koncesję na dystrybucję energii elektrycznej, nie była zobligowana do uzyskania oszczędności energii w ilościach i w sposób określony w ustawach z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej⁵ oraz z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej⁶. Mimo braku ww. obowiązku, Spółka realizowała przedsięwzięcia służące poprawie efektywności energetycznej, w tym dofinansowywane ze środków publicznych.

W latach 2014 - 2018⁷ Spółka złożyła do Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki⁸ wnioski o uzyskanie świadectw efektywności energetycznej⁹ za zrealizowanie ze środków własnych 14 przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej, w wyniku których uzyskano łączną roczną oszczędność energii finalnej w wysokości 3.413,881 ton oleju ekwiwalentnego¹⁰. Spółka realizowała przedsięwzięcia terminowo oraz informowała o ich zakończeniu Prezesa URE. Uzyskane oszczędności energii były potwierdzane audytami¹¹.

Spółka uzyskała w latach 2012-2016 dotacje na realizację działań poprawiających efektywność energetyczną sieci dystrybucyjnej, pochodzące ze środków Funduszu Spójności, w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, priorytet IX „Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna”, w łącznej kwocie 60.886.685 zł. Uzyskane środki służyły osiągnięciu zakładanych efektów w zakresie oszczędności energii. Zadania inwestycyjne dofinansowane ze środków dotacji zrealizowano terminowo i zgodnie z planami rozwoju Spółki. Zakresy rzeczowe w poddanych badaniom 40% realizowanych inwestycji były zgodne z umowami¹², a wnioski o płatność końcową zostały zatwierdzone przez Instytucję Wdrażającą, którą był Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej¹³.

Spółka przeprowadziła audyt energetyczny przedsiębiorstwa, o którym mowa w art. 36 ust. 1 ustawy o efektywności energetycznej z 2016 r. Audyt wykonany został przez niezależnego audytora, posiadającego doświadczenie zawodowe w przeprowadzaniu tego rodzaju zadań. Zapewniono zgodność przeprowadzonych badań z wymogami art. 37 ust. 1 i 2 ustawy o efektywności energetycznej z 2016 r.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2015 r. poz. 2167, ze zm.; dalej: ustawa o efektywności energetycznej z 2011 r., przestała obowiązywać z dniem 30 września 2016 r.

⁶ Dz. U. z 2019 r. poz. 545; dalej: ustawa o efektywności energetycznej z 2016 r.

⁷ Dalej także okres objęty kontrolą.

⁸ Dalej: Prezes URE.

⁹ Tj. świadectw za zrealizowanie przedsięwzięć skutkujących oszczędnością energii, zwanych też dalej białymi certyfikatami”.

¹⁰ Energetyczny równoważnik jednej tony ropy naftowej o wartości opałowej równej 10 000 kcal/kg, równoważny energii 11,63 MWh, dalej: toe.

¹¹ Badaniem objęto dwie sprawy (14% wszystkich złożonych Prezesowi URE wniosków): deklarację przetargową uczestniczącą w przetargu przeprowadzonym według przepisów z ustawy o efektywności energetycznej z 2011 r. oraz jeden wniosek o wydanie świadectwa efektywności energetycznej złożony według przepisów ustawy o o efektywności energetycznej z 2016 r.

¹² Szczegółowym badaniem objęto dwie z pięciu realizowanych przez Spółkę inwestycji.

¹³ Dalej: NFOŚiGW.

Spółka poinformowała Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki¹⁴ o przeprowadzeniu Audytu, spełniając tym samym obowiązek określony art. 38 ust. 1 ww. ustawy.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Realizacja przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej.

Opis stanu faktycznego

Spółka w latach 2014 – 2018 posiadała koncesję na dystrybucję energii elektrycznej, udzieloną decyzją nr PEE/19/2698/U/1/98/JK z 16 listopada 1998 r. przez Prezesa URE na okres od dnia 16 listopada 1998 r. do 31 grudnia 2025 r.¹⁶.

(akta kontroli str.7-21)

Spółka posiadała, opracowane w oparciu o dyspozycje zawarte w art. 16 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne¹⁷ i zatwierdzone przez Prezesa URE, Plany rozwoju zarówno przedsiębiorstwa jak i sieci, które obowiązywały w latach 2014-2018 tj.:

- Plan Rozwoju w zakresie zaspokajania obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2014-2019 dla TAURON Dystrybucja SA”,
- Plan Rozwoju w zakresie zaspokajania obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2017-2022 dla TAURON Dystrybucja SA”.

„Plan Rozwoju...” aktualizowany był co 3 lata na okres kolejnych 6 lat, co spełniało wymagania ustawy Prawo energetyczne, według której operator systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego sporządza plan rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na okres nie krótszy niż 5 lat i podlegający aktualizacji co 3 lata (art. 16 ust. 2 i 4).

(akta kontroli str.378-379, 394-395)

Spółka nie wyliczała ilości energii finalnej podlegającej obowiązkowi zaoszczędzenia na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy o efektywności energetycznej z 2011 r. i art. 14 ustawy o efektywności energetycznej z 2016 r., ponieważ Spółka posiadała koncesję wydaną przez Prezesa URE na dystrybucję energii elektrycznej, przez to nie mieściła się w katalogu podmiotów wymienionych w ww. ustawach (odpowiednio: art. 12 ust. 2 pkt 1-3 i art. 10 ust. 2 pkt 1-5), które zobowiązane były do realizacji obowiązku uzyskania oszczędności energii¹⁸.

¹⁴ Dalej: Prezes URE.

¹⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁶ Koncesja ta była zmieniana na wniosek Spółki następującymi decyzjami Prezesa URE: PEE/19/2698/U/1/2/99/AS z 21 kwietnia 1999 r., PEE/19/S/2698/U/3/99 z 10 września 1999 r., PEE/19A/2698/W/2/2002/AS z 11 lutego 2002 r., PEE/19B/2698/W/2/2004/MS z 16 kwietnia 2004 r., PEE/19C/2698/W/2/2004/MS z 20 maja 2004 r., PEE/19D/2698/W/2/2004/MS z 16 grudnia 2004 r., PEE/19-ZTO/2698/W/2/2007/MB z 14 sierpnia 2007 r., PEE/19-ZTO/A/2698/W/2/2008/MZn z 16 kwietnia 2008 r., PEE/19-ZTO/B/2698/W/2/2008/MZn z 16 kwietnia 2008 r., PEE/19-ZTO/C/2698/W/2/2008/MZn z 24 kwietnia 2008 r., PEE/19-ZTO-D/2698/W/2/2009/PJ z 14 stycznia 2009 r., PEE/19-ZTO-E/2698/W/2/2011/IB z 23 marca 2011 r., DEE/19-ZTO-F/2698/W/2/2011/KL z 31 sierpnia 2011 r., DEE/19-ZTO-G/2698/W/2/2013/KL z 14 lutego 2013 r., DEE/19-ZTO-H/2698/W/DRE/2016/MFr z 11 marca 2016 r., DRE.WOSE.4111.2.19.5.2017.KCh z 17 listopada 2017 r., DRE.WOSE.4111.2.2.15.2018.DSI z 23 lipca 2018 r.

¹⁷ Dz. U. z 2018 r. poz. 755, ze zm.; dalej: ustawa Prawo energetyczne.

¹⁸ Zgodnie z zapisami art. 10 ust. 2 pkt 1 ustawy o efektywności energetycznej z 2016 r., podmiotami zobowiązanymi, o których mowa w ustawie są m.in. „przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność

Spółka podlega jednak kontroli w zakresie efektywności energetycznej ze strony Prezesa URE, poprzez cykliczną (przed rozpoczęciem każdego 4-5 letniego okresu regulacyjnego) ocenę efektywności technicznej w zakresie tzw. różnicy bilansowej tj. strat sieciowych bilansowych energii występujących w infrastrukturze przesyłowej. Według informacji Zarządu Spółki, Spółka obniżyła w latach 2012-2018 wskaźnik procentowy różnicy bilansowej z 5,82% do 4,18%.

Na Spółkę nie były nakładane kary za niewypelnienie obowiązku oszczędzania energii.

(akta kontroli str.22-35, 380-393, 396-397)

Spółka występowała w latach objętych kontrolą do Prezesa URE z wnioskami o otrzymanie świadectwa efektywności energetycznej dla zrealizowanych w łącznej kwocie 299.789 tys. zł czternastu przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej. W wyniku ich realizacji uzyskano łączną roczną oszczędność energii finalnej w wysokości 3.413,881 toe. Źródłem finansowania tych przedsięwzięć były środki własne Spółki.

(akta kontroli str. 66-67, 398)

Na podstawie art. 20 ust. 1 i 3 ustawy o efektywności energetycznej z 2016 r., Spółka wystąpiła do Prezesa URE z wnioskiem o wydanie świadectwa efektywności energetycznej dla planowanych przedsięwzięć tego samego rodzaju, służących poprawie efektywności energetycznej pn.: „Zmniejszenie strat energii elektrycznej w dystrybucji, poprzez ograniczenie strat w transformatorach”.

Przedsięwzięcia polegały na wymianie 10 sztuk dotychczas eksploatowanych na terenie sześciu oddziałów Spółki transformatorów WN/SN¹⁹ na transformatory o niższym poziomie strat własnych transformacji energii elektrycznej, co jest rodzajem przedsięwzięcia wymienionego w art. 19 ust. 1 pkt. 5 lit. c – ograniczenie strat na transformacji.

Przewidywaną ilość zaoszczędzonej energii finalnej w wyniku realizacji przedsięwzięcia określono we wniosku na 125,871 toe²⁰ w ciągu roku. Okres uzyskiwania oszczędności określono na 38 lat²¹. Koszt realizacji przedsięwzięcia wyniósł 28.828.000 zł netto²².

Realizację zadań związanych z przedsięwzięciem przewidziano w okresie od 30 czerwca 2017 r. do 31 grudnia 2018 r. Pismem z dnia 11 lipca 2018 r.²³ Spółka, zgodnie z art. 24 ustawy o efektywności energetycznej z 2016 r., zawiadomiła Prezesa URE o zakończeniu przedsięwzięcia w dniu 22 czerwca 2018 r.

(akta kontroli str. 67-138)

Spółka występowała w latach 2014-2016 na podstawie art. 21 ust 3 ustawy o efektywności energetycznej z 2011 r. z wnioskami o uzyskanie świadectw efektywności energetycznej za zrealizowanie przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej i tak:

gospodarczą w zakresie wytwarzania lub obrotu energią elektryczną, ciepłem lub gazem ziemnym i sprzedającą energię elektryczną, ciepło lub gaz ziemny odbiorcom końcowym przyłączonym do sieci na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej”.

¹⁹ Transformujących wysokie napięcie (WN) na średnie napięcie (SN).

²⁰ 1 toe = 11,630 MWh = 11 630 kWh, co odpowiadało 381,426 toe energii pierwotnej.

²¹ Okres uzyskiwania oszczędności został przyjęty na podstawie obowiązującej w Spółce Instrukcji w sprawie zasad weryfikacji ekonomicznego okresu użyteczności dla środków trwałych w Spółce.

²² Według podpisanych umów: nr 2017/UM/TD/CN GLZ/11153/S z dnia 7 lipca 2017 r. oraz 2017/UM/TD/CN GLZ/11156/S z dnia 7 lipca 2017 r.

²³ Pismo nr DT/DTI/2018.07.16/0000002 z dnia 11 lipca 2018 r.

- W 2014 r. wystąpiono z wnioskami dla następujących przedsięwzięć:
 - Przebudowa napowietrznej linii elektroenergetycznej 110 kV relacji GPZ Dobrzeń - GPZ Borki - GPZ Pokój o długości 21,817 km, polegająca na wymianie przewodów roboczych na całej długości linii na przewody typu AFLs 10-300 mm², wymianie konstrukcji wsporczych oraz zabudowie przewodu odgromowego typu OPGW (przedsięwzięcie zrealizowano ze środków własnych do 9 grudnia 2011 r. za kwotę 28.300 tys. zł, w wyniku czego uzyskano oszczędność w ciągu roku 191,65 toe energii finalnej (580,77 toe energii pierwotnej));
 - Modernizacja oświetlenia drogowego stanowiącego własność TAURON Dystrybucja S.A. polegająca na poprawie jakości i efektywności oświetlenia drogowego poprzez wymianę energochłonnych opraw na energooszczędne (przedsięwzięcie zrealizowano ze środków własnych do 31 grudnia 2014 r. za kwotę 25.400,0 tys. zł, w wyniku czego uzyskano oszczędność w ciągu roku 855,16 toe energii finalnej (2565,47 toe energii pierwotnej));
 - Przebudowa napowietrznej linii elektroenergetycznej 110 kV relacji GPZ Groszowice - GPZ Hermanowice z wcięciem do GPZ Gracze o długości 111,4 km, polegająca na wymianie przewodów roboczych na całej długości linii na przewody typu AFLs 10-300 mm², wymianie konstrukcji wsporczych oraz zabudowie światłowodu skojarzonego z przewodem odgromowym typu OPGW (przedsięwzięcie zrealizowano ze środków własnych do 30 maja 2014 r. za kwotę 84.500 tys. zł, w wyniku czego uzyskano oszczędność w ciągu roku 208,50toe energii finalnej (631,83 toe energii pierwotnej));
 - Ograniczenie strat w transformatorach, polegające na wymianie wyeksploatowanych transformatorów WN/SN (przedsięwzięcie zrealizowano ze środków własnych do 22 listopada 2013 r. za kwotę 7.200 tys. zł, w wyniku czego uzyskano oszczędność w ciągu roku 70,23 toe energii finalnej (212,80 toe energii pierwotnej)).
- W 2016 r wystąpiono z wnioskami dla następujących przedsięwzięć:
 - Ograniczenie strat w transformatorach, polegające na wymianie wyeksploatowanych transformatorów WN/SN (przedsięwzięcie zrealizowano ze środków własnych do 15 grudnia 2015 r. za kwotę 28.800 tys. zł, w wyniku czego uzyskano oszczędność w ciągu roku 258,71 toe energii finalnej (783,97 toe energii pierwotnej));
 - Modernizacja oświetlenia drogowego stanowiącego własność TAURON Dystrybucja S.A., polegające na poprawie jakości i efektywności oświetlenia drogowego poprzez wymianę energochłonnych opraw na energooszczędne (przedsięwzięcie zrealizowano ze środków własnych do 31 grudnia 2015 r. za kwotę 14.335 tys. zł, w wyniku czego uzyskano oszczędność w ciągu roku 618,05 toe energii finalnej (1854,14 toe energii pierwotnej));
 - Modernizacja ciągu liniowego 110 kV relacji GPZ Kłobuck - GPZ Rębiełice - SE Działoszyn na odcinku TAURON Dystrybucja S.A. (przedsięwzięcie zrealizowano ze środków własnych do 14 listopada 2014 r. za kwotę 4.800 tys. zł, w wyniku czego uzyskano oszczędność w ciągu roku 111,50 toe energii finalnej (337.88 toe energii pierwotnej));
 - Przebudowa dwutorowej napowietrznej linii elektroenergetycznej 110 kV S-167/168 relacji GPZ Boguszów - stacja Porić na odcinku od GPZ Boguszów do granicy państwa (przedsięwzięcie zrealizowano ze środków własnych do 14

listopada 2014 r. za kwotę 22.194 tys. zł, w wyniku czego uzyskano oszczędność w ciągu roku 271,99 toe energii finalnej (824,22 toe energii pierwotnej);

- Przebudowa ciągu liniowego 110 kV relacji GPZ Strzelin - GPZ Żórawina - GPZ R-5 Wrocław (przedsięwzięcie zrealizowano ze środków własnych do 14 listopada 2014 r. za kwotę 35.517 tys. zł, w wyniku czego uzyskano oszczędność w ciągu roku 50,49 toe energii finalnej (153,01 toe energii pierwotnej);
- Przebudowa napowietrznej linii energetycznej 110 kV relacji GPZ Oława - GPZ Czechnica o długości 17,2 km, polegające na wymianie konstrukcji wsporczych i przewodów roboczych na przewody typu AFLs-10 300mm² (przedsięwzięcie zrealizowano ze środków własnych do 8 czerwca 2016 r. za kwotę 17.440 tys. zł, w wyniku czego uzyskano oszczędność w ciągu roku 50,49 toe energii finalnej (153,01 toe energii pierwotnej);
- Ograniczenie strat w transformatorach SN/nN²⁴ polegające na wymianie wyeksploatowanych transformatorów SN/nN (przedsięwzięcie zrealizowano ze środków własnych do 23 września 2016 r. za kwotę 1.803 tys. zł, w wyniku czego uzyskano oszczędność w ciągu roku 24,47 toe energii finalnej (74,15 toe energii pierwotnej);
- Modernizacja oświetlenia drogowego stanowiącego własność TAURON Dystrybucja S.A (przedsięwzięcie zrealizowano ze środków własnych do 30 września 2016 r. za kwotę 7.700 tys. zł, w wyniku czego uzyskano oszczędność w ciągu roku 278,15 toe energii finalnej (834,44 toe energii pierwotnej).

(akta kontroli str. 21, 25-26, 62-63, 66-67)

Audyty potwierdzające uzyskane oszczędności nie były zlecane podmiotom zewnętrznym, lecz były opracowywane przez pracowników Spółki. Czas kompletowania dokumentów niezbędnych dla uzyskania świadectw efektywności energetycznej Spółka oszacowała na 3-4 tygodnie. Ponadto Prezes Zarządu stwierdził, że nie było problemów ze składaniem wniosków o wydanie świadectw efektywności energetycznej, ponieważ URE organizowało szkolenia dotyczące białych certyfikatów, na których wyjaśniano ewentualne wątpliwości.

(akta kontroli str. 64)

Szczegółowej analizie poddano proces uzyskania świadectw dla dwóch przedsięwzięć w zakresie oszczędności energii:

- a) „Modernizacja oświetlenia drogowego stanowiącego własność Tauron Dystrybucja S.A. Poprawa jakości i efektywności oświetlenia drogowego poprzez wymianę energochłonnych opraw na energooszczędne”, zgłoszonego w przetargu z 2014 r.,
- b) „Zmniejszenie strat energii elektrycznej w dystrybucji poprzez ograniczenie strat w transformatorach WN/SN”, dla którego złożono wnioski do Prezesa URE w 2017 r.

Ad. a) Na ogłoszony przez Prezesa URE w dniu 19 grudnia 2014 r.²⁵ przetarg nr 1/2014 na wybór przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej, za które można uzyskać świadectwa efektywności energetycznej, Spółka złożyła deklarację przetargową, która wpłynęła do URE w ustalonym w ogłoszeniu

²⁴ Transformujących średnie napięcie (SN) na niskie napięcie (nN).

²⁵ Na podstawie art. 16 ustawy o efektywności energetycznej z 2011 r.

terminie²⁶. Deklaracja Spółki dotyczyła wymiany w okresie od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2014 r. 24.419 sztuk opraw oświetleniowych, będących w złym stanie technicznym i energochłonnych, typu OUR i OUS ze źródłami światła o mocach jednostkowych od 125W do 400W, na energooszczędne oprawy sodowe i LED. Deklaracja przetargowa zawierała wymagane postanowieniami art. 19 ust. ustawy o efektywności energetycznej z 2011 r. elementy, a rodzaj przedsięwzięcia (modernizacja oświetlenia) wymieniony był w art. 17 ust 1 pkt 3 lit. b tej ustawy, określającym rodzaje przedsięwzięć szczególnie służące efektywności energetycznej.

W wyniku wymiany, moc zainstalowana źródeł światła zmniejszyła się z 4.516,40 kW do 2.126,08 kW tj. o 2.390,32 kW (47% mocy przed modernizacją) i poprawiona została także efektywność świecenia. Wymianie podlegały także przewody zasilające, bezpieczniki i tabliczki w słupach. Koszt inwestycji wynosił ok. 25.400.000 zł i pokryty był ze środków własnych Spółki. Audyt efektywności energetycznej wykonany został po realizacji zadania²⁷. Jego autorem był pracownik Spółki, w związku z czym, Spółka nie poniosła dodatkowych kosztów związanych z przeprowadzeniem audytu efektywności energetycznej. Wyżej wymieniony audyt potwierdził zadeklarowaną w deklaracji przetargowej wielkość zaoszczędzonej energii pierwotnej²⁸. Rozstrzygnięcia przetargu dokonano 21 września 2015 r. W związku z jego²⁹ wygraniem, Spółka złożyła wniosek z dnia 21 października 2015 r. o wydanie świadectwa efektywności energetycznej, w rezultacie czego, 30 listopada 2015 Prezes URE wystawił dla Spółki świadectwo efektywności energetycznej nr PL00737/1/02698/1-2014 o wartości 2 565,470 toe energii pierwotnej, z zachowaniem terminu określonego w art. 21 ust. 3 ustawy o efektywności energetycznej z 2011 r.

(akta kontroli str. 139-189)

Ad b) W załączeniu do pisma Spółki z dnia 28 czerwca 2017 r. do URE³⁰, przekazano wniosek o wydanie świadectwa efektywności energetycznej, zawierający dane ujęte w art. 20 ust 4 ustawy o efektywności energetycznej z 2016 r. Do wniosku załączono także, wymagane zgodnie z art. 20 ust. 5 ustawy o efektywności energetycznej z 2016 r., dokumenty oraz oświadczenia, w tym audyt efektywności energetycznej, zawierające elementy wymagane zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy o efektywności energetycznej z 2016 r. elementy, w tym kartę audytu efektywności energetycznej.

W dniu 15 września 2017 r., URE wezwało Spółkę do uzupełnienia wniosku w terminie do 14 dni od otrzymania wezwania, m.in. o kopie zawartych z wykonawcą umów na realizację planowanego przedsięwzięcia oraz o informacje o poziomie uzyskanej pomocy publicznej pomimo, że we wniosku zapisano o nie ubieganiu się o taką pomoc przez Spółkę. W piśmie z dnia 9 października 2017 r. Spółka udzieliła odpowiedzi i dostarczyła dokumenty wymagane przez URE.

W dniu 18 października 2017 r. Spółka ponownie wystąpiła z pismem zawierającym korektę wniosku (wraz z korektą audytu efektywności energetycznej) o świadectwo efektywności energetycznej w przedmiotowym temacie, wynikającą ze zmiany jednego z wymienianych transformatorów wynikającej z przyczyn operacyjnych³¹.

²⁶ Do 19 stycznia 2015 r.

²⁷ Data wykonania karty audytu energetycznego z dnia 16 stycznia 2015 r.

²⁸ Średnioroczna oszczędność energii finalnej wynosiła 9.919.828 kWh tj. 855,16 toe. Średnioroczna oszczędność energii pierwotnej wynosiła 29.759 484 kWh tj. 2.565,47 toe.

²⁹ Przetargu nr 1/2014 ogłoszonego 19 grudnia 2014 r.

³⁰ Do URE przedmiotowy wniosek wpłynął 3 lipca 2017 r.

³¹ Korekta była efektem zmian decyzji oddziału terenowego Spółki, który wykazał, iż pilniejszej wymiany wymagał transformator TR1 nr fabr. 173598 pracujący na SE Studzienna w Raciborzu.

W dniu 4 grudnia Spółka przesłała zaktualizowaną Kartę Audytu Efektywności Energetycznej w zakresie daty planowanego rozpoczęcia przedsięwzięcia.

Spółka poinformowała³² Prezesa URE o zakończeniu w dniu 22 czerwca 2018 r. realizacji będącego przedmiotem wniosku przedsięwzięcia. Załączony do pisma powykonawczy audyt efektywności energetycznej zawierał wymagane zapisami art. 25 ust. 1 ustawy o efektywności energetycznej z 2016 r. elementy, w tym ocenę stanu technicznego technicznego wymienianych, wyprodukowanych w latach 1962-1995 transformatorów, zawierającą zestawienie ich strat własnych energii przed i po wymianie (art. 25 ust. 1 pkt 4).

W dniu 12 stycznia 2018 r., tj. po 172 dniach od wpłynięcia wniosku, Prezes URE wystawił świadectwo efektywności energetycznej³³ potwierdzające planowaną oszczędność energii finalnej wynikającą z realizacji przedsięwzięcia. Jedną z przyczyn opóźnienia była korekta przez Spółkę wniosku, wynikająca z konieczności zamiany jednego z przeznaczonych do wymiany transformatorów. Zdaniem Zarządu Spółki wynikało to ze zdarzenia losowego (awarii nie przewidzianego pierwotnie do wymiany transformatora). Zarząd wyjaśnił, że nie miało to znaczącego wpływu na opóźnienie w wydaniu wniosku, ponieważ przedstawiciele URE informowali na portalach branżowych o opóźnieniach w wydawaniu białych certyfikatów, co wynikało m.in. z braków kadrowych w URE³⁴.

(akta kontroli str.68-138, 201-234)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia działania Spółki w zakresie realizacji przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej.

OBSZAR

2. Audyt energetyczny

Opis stanu
faktycznego

Według zasad zawartych w art. 7 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. *Prawo przedsiębiorców*³⁵ Spółka nie kwalifikowała się do kategorii mikro, małych i średnich przedsiębiorców, wobec czego, jako duży przedsiębiorca³⁶, zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy o efektywności energetycznej z 2016 r. była zobowiązana do przeprowadzania audytu energetycznego przedsiębiorstwa³⁷.

Spółka zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy o efektywności energetycznej z 2016 r., dopełniła obowiązku sporządzenia do dnia 31 sierpnia 2017 r. audytu energetycznego przedsiębiorstwa. Audyt został przeprowadzony przez podmiot niezależny od Tauron Dystrybucja S.A.³⁸, posiadającym doświadczenie zawodowe w przeprowadzaniu tego rodzaju zadań. Koszt przeprowadzenia audytu wyniósł 343 tys. zł. Przy wyborze wykonawcy audytu e.p., Spółka kierowała się jednym kryterium

³² Pismo z dnia 11 lipca 2018 r. o nr DT/DTI/2018.07.16/0000002.

³³ Tj. 172 dni od daty wpływu do URE wniosku Spółki o wydanie świadectwa efektywności energetycznej.

³⁴ W stanowisku URE przesłanym do redakcji Gramwzielone.pl zapisano m.in. „Prezes URE boryka się z brakami kadrowymi, które mają przełożenie na szybkość i sprawność wydawania białych certyfikatów. Zwracaliśmy na to uwagę na etapie prac nad nowymi regulacjami, jednak nasze uwagi nie zostały uwzględnione”.

³⁵ Dz. U. z 2018 r. poz. 646, ze zm.

³⁶ W latach 2014-2018 stan zatrudnienia (osób) w Spółce wynosił kolejno: 8.015, 7.687, 7.368, 7.059, 7.770.

³⁷ Dalej także: audyt e.p.

³⁸ Na podstawie umowy nr 2017/UM/TD/CN UZA/00987/L z dnia 30 stycznia 2017 r.

tj. ceną. Pismem z dnia 26 września 2017 r.³⁹ Spółka zawiadomiła Prezesa URE o przeprowadzonym audycie e.p.

(akta kontroli str.48-49, 57-61, 235-272)

Wykonany audyt e.p. w swoim zakresie obejmował audyt budynków biurowo-socjalnych oraz środków transportu, stanowiących własność Spółki⁴⁰. Zużycie energii na potrzeby własne sieciowe (potrzeby własne związane z procesem dystrybucji oraz transformacji energii elektrycznej), straty techniczne (wynikające z parametrów technicznych infrastruktury) oraz straty handlowe (niezbilansowanie, nielegalny pobór energii elektrycznej i inne) nie były objęte audytem e.p. W zakres audytu nie wchodziły także urządzenia oświetlenia ulicznego.

(akta kontroli str. 51-56, 273-375, 396-397)

W związku z obowiązkiem sporządzenia audytu e.p., wynikającym z wejścia w życie w dniu 1 października 2016 r. ustawy o efektywności energetycznej z 2016 r., pojawiła się wątpliwość, czy zakres ww. audytu ma obejmować również infrastrukturę przesyłową. Polskie Towarzystwo Przesyłu i Rozdziału Energii Elektrycznej⁴¹, zrzeszające operatorów elektroenergetycznych systemów dystrybucyjnych i operatora systemu przesyłowego, zwróciło się do Prezesa URE o zajęcie stanowiska ws. zakresu audytu e.p.

Departament Efektywności Energetycznej i Kogeneracji URE⁴² w piśmie⁴³ do Dyrektora Departamentu Energii przy Ministerstwie Energii, przedstawił swoje stanowisko odnośnie zakresu audytu e.p. zwracając uwagę, że Operatorzy Sieci Dystrybucyjnych⁴⁴ nie obejmują zakresem audytu e.p. infrastruktury przesyłowej, ponieważ myśl art. 37 ust 1 i 2 ustawy o efektywności energetycznej z 2016 r., audyt *„zawiera szczegółowy przegląd zużycia energii w budynkach lub zespołach budynków, w instalacjach przemysłowych oraz w transporcie, odpowiadających łącznie za co najmniej 90% całkowitego zużycia energii przez to przedsiębiorstwo”*. Według art. 2 pkt 5 ww. ustawy, pod pojęciem „energia” należy rozumieć energię pierwotną lub finalną, natomiast pkt 6 w tym przepisie stanowi, że energię finalną definiuje się jako energię lub paliwa, w rozumieniu art. 3 pkt 1⁴⁵ i 3 ustawy Prawo energetyczne, zużywane przez odbiorcę końcowego. Odbiorcą końcowym w rozumieniu art. 3 pkt 13a ustawy Prawo energetyczne jest podmiot, który: *„dokonuje zakupu paliw lub energii na własny użytek; do własnego użytku nie zalicza się energii elektrycznej zakupionej w celu jej zużycia na potrzeby wytwarzania, przesyłania lub dystrybucji energii elektrycznej oraz paliw gazowych zakupionych w celu ich zużycia na potrzeby przesyłania, dystrybucji, magazynowania paliw gazowych, skraplania gazu ziemnego lub regazyfikacji skroplonego gazu ziemnego”*.

W związku z powyższym, Dyrektor Departamentu zgodził się ze stanowiskiem PTPIREE, iż audyt e.p. operatora systemu elektroenergetycznego nie powinien obejmować zużycia energii elektrycznej na potrzeby jej przesyłania lub dystrybucji, a więc nie powinien obejmować obiektów infrastruktury sieciowej.

³⁹ Pismo nr TD/FMA/2017-09-28/0000001/28 z dnia 26 września 2017 r.

⁴⁰ W skład Spółki wchodzi 11 oddziałów terenowych, obejmujących swoim zasięgiem obszar zlokalizowany na terenie dziewięciu województw.

⁴¹ Dalej: „PTPIREE”.

⁴² Dalej: „Dyrektorem Departamentu”.

⁴³ Pismo nr DEK-0730-2(2)/2017/PPI z dnia 16 marca 2017 r.

⁴⁴ Dalej: „OSD”.

⁴⁵ Art. 3 pkt 1 ustawy Prawo energetyczne - energia - energię przetworzoną w dowolnej postaci.

Nieujęcie w audycie efektywności urządzeń oświetlenia ulicznego Zarząd Spółki wyjaśnił faktem, że gminy odpowiadają za zużycie energii na potrzeby oświetlenia ulicznego, czyli nie jest to zużycie na rzecz Spółki podlegające audytowi. Wskazano także, że audyt obejmuje co najmniej 90% zużytej energii przez Spółkę. Art. 37 ust. 2 pkt 2 nie wymaga objęcia audytem pełnego zużycia energii przez przedsiębiorstwo.

(akta kontroli str.51-56, 380-381, 396-397)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

NIK pozytywnie ocenia działania Spółki w zakresie wykonania obowiązku przeprowadzania audytu energetycznego przedsiębiorstwa.

3. Wykorzystanie środków pomocowych na wspieranie przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą (lata 2014-2018) Spółka nie występowała z wnioskami o środki pomocowe na wspieranie przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej.

Prezes Zarządu wyjaśnił brak działań Spółki w tym zakresie brakiem propozycji ze strony NFOŚiGW dla dofinansowania przedsięwzięć dotyczących efektywności energetycznej dla przedsiębiorstw dystrybucji energii elektrycznej w tym okresie.

(akta kontroli str.190-191, 376)

Na podstawie pięciu wniosków złożonych przed okresem objętym kontrolą, na podstawie których podpisano pięć umów na realizację projektów poprawiających efektywność energetyczną, Spółka otrzymała w latach 2012-2016 dotacje ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, priorytet IX „Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna”, w łącznej kwocie 60.886.685 zł. Instytucją wdrażającą dla realizacji tych projektów był NFOŚiGW. W poszczególnych latach objętych kontrolą, Spółka otrzymała następujące kwoty: 3.075.816 zł w 2014 r., 4.190.569 zł w 2015 i 25.833 zł w 2016 r. - łącznie 7.292.217 zł.

Otrzymane w wyniku złożonych wniosków dotacje z Banku Gospodarstwa Krajowego przeznaczone były na realizację następujących przedsięwzięć w zakresie efektywności energetycznej, dla których ograniczenie strat wynosiło co najmniej 30%:

- „Przebudowa sieci zasilającej GPZ Radomyśl celem ograniczenia strat w dystrybucji energii elektrycznej”⁴⁶ – przedsięwzięcie zrealizowano do 30 kwietnia 2014 r. i w 2014 r. otrzymano dotację w wysokości 2.160.349 zł. Wartość pełnego dofinansowania przedsięwzięcia w latach 2012-2014 wyniosła 18.509.770 zł.

⁴⁶ Zadanie obejmowało wybudowanie: GPZ Radomyśl, 14,223 km dwutorowych linii napowietrznych WN, 14,282 km linii SN, przebudowanie i przeizolowanie 60,917 km linii SN i przebudowanie 43 transformatorów.

- „Wymiana transformatorów w Tauron Dystrybucja SA w celu ograniczenia strat sieciowych”⁴⁷ – przedsięwzięcie zrealizowano do 30 czerwca 2015 r. i w 2014 r. otrzymano dotację w wysokości 915.467,00 zł., natomiast w 2015 r. – 1.920.964 zł. (łącznie 2.836.431 zł). Wartość pełnego dofinansowania przedsięwzięcia w latach 2012-2015 wyniosła 9.987.528 zł.
- „Wymiana transformatorów WN/SN”⁴⁸ – przedsięwzięcie zrealizowano do 30 listopada 2015 r. i w 2015 r. otrzymano dotację w wysokości 1.944.806 zł. Wartość pełnego dofinansowania przedsięwzięcia w latach 2012-2015 wyniosła 13.249.148 zł.
- „Wymiana transformatorów SN/nN”⁴⁹ – przedsięwzięcie zrealizowano do 30 listopada 2015 r. i w 2016 r. otrzymano dotację w wysokości 25.833 zł. Wartość pełnego dofinansowania przedsięwzięcia w latach 2012-2016 wyniosła 13.328.183 zł.
- „Wymiana 914 transformatorów SN/nN w woj. śląskim celem ograniczenia strat sieciowych”⁵⁰ - przedsięwzięcie zrealizowano do 31 grudnia 2014 r. i w 2015 r. otrzymano dotację w wysokości 324.799 zł. Wartość pełnego dofinansowania przedsięwzięcia w latach 2012-2015 wyniosła 5.812.058 zł.

(akta kontroli str.190-195)

Wszystkie powyższe przedsięwzięcia były zgodne z planami rozwoju przedsiębiorstwa. Żaden wniosek Spółki o dofinansowanie nie został odrzucony przez NFOŚiGW.

(akta kontroli str. 398-400)

Szczegółowym badaniem objęto dwie umowy: umowę nr POIS.09.02.00-00-037/10-00 z 30 sierpnia 2011 r. na przebudowę sieci zasilającej GPZ Radomyśl celem ograniczenia strat w dystrybucji energii elektrycznej” oraz umowę nr POIS.09.02.00-00-027/10-00 z 25 sierpnia 2011 r. na wymianę transformatorów w Tauron Dystrybucja SA w celu ograniczenia strat sieciowych. W wyniku analizy stwierdzono, że:

- oba projekty zostały zrealizowane w terminach określonych w umowach;
- wykonywane prace w ramach realizacji umów były zgodne z celami określonymi w umowie;
- realizacji inwestycji były zgodne z planami rozwoju Spółki;
- Spółka zrealizowała pełne zakresy rzeczowe umów, co umożliwiło zrealizowanie założonych wskaźników monitorowania projektów.

(akta kontroli str.398-400)

W aneksie nr 2 do umowy na dofinansowanie nr POIS.09.02.00-00-037/10-00 na przebudowę sieci zasilającej GPZ⁵¹ Radomyśl, w załączniku nr 8, przewidziano do realizacji: wybudowanie GPZ Radomyśl, 14,223 km dwutorowych linii

⁴⁷ Zadanie obejmowało wymianę transformatorów SN/nN na obszarze woj. śląskiego, małopolskiego i podkarpackiego w celu ograniczenia strat sieciowych.

⁴⁸ Zadanie obejmowało wymianę transformatorów WN/SN na obszarze woj. dolnośląskiego i opolskiego w celu ograniczenia strat sieciowych.

⁴⁹ Zadanie obejmowało wymianę transformatorów SN/nN na obszarze woj. dolnośląskiego i opolskiego w celu ograniczenia strat sieciowych.

⁵⁰ Zadanie obejmowało wymianę transformatorów SN/nN w Oddziale w Gliwicach w celu ograniczenia strat sieciowych.

⁵¹ Główny Punkt Zasilania.

napowietrznych linii WN, 16,843 km linii SN, przebudowanie i przeizolowanie 114,109 km linii SN, przebudowanie 75 transformatorów. Umożliwiło to zaoszczędzenie w 2012 r. 563,47 MWh energii elektrycznej, w 2013 r. – 2.261,97 MWh i od 2014 r. po 2.370,28 MWh/rok energii elektrycznej, a także uniknięcie emisji CO₂ w 2012 r. w wysokości 0,50 tys. ton, w 2013 r. – 2,51 tys. ton, i od 2014 r. w wysokości 4,44 tys. ton CO₂ w ciągu roku.

W aneksie nr 2 do umowy nr POIS.09.02.00-00-027/10-00 na wymianę transformatorów SN/nN na obszarze woj. śląskiego, małopolskiego i podkarpackiego, w załączniku nr 8 przewidziano przebudowę 1.875 transformatorów i zaoszczędzenie w 2011 r. 2.240 MWh energii elektrycznej, w 2012 r. – MWh, w 2013 r. 5.129 i od 2014 r. po 7.305 MWh/rok energii elektrycznej. Zakładano uniknięcie w 2011 r. emisji CO₂ w wysokości 1,96 tys. ton, w 2012 r. – 5,48 tys. ton, w 2013 r. – 9,97 tys. ton w 2014 r. 16,24 tys. ton i w 2015 r. 22,51 tys. ton CO₂ w ciągu roku.

Obie umowy, w punkcie 5 w § 9 Monitorowanie i sprawozdawczość, przewidywały monitorowanie osiągania wskaźników określonych w załączniku nr 8 do umowy, jednak nie przewidywano weryfikacji uzyskania założonych efektów. W § 11 wymagano dostarczenia wraz z wnioskiem o płatność końcową dokumentów potwierdzających wykonanie rzeczowe projektów.

Osiągnięcie końcowych wskaźników rezultatu (zakres rzeczowy zrealizowanych projektów, wielkości zaoszczędzonej w ciągu roku energii elektrycznej oraz zredukowanej emisji CO₂) zostało potwierdzone we wnioskach Spółki o płatność końcową. Potwierdzono także wykonanie projektów zgodnie z harmonogramami. Wnioski o płatność końcową zostały zatwierdzone przez NFOŚiGW, o czym powiadomiono Spółkę.

(akta kontroli str. 398-536)

Efekty w oszczędności energii w obu projektach wyliczano na podstawie różnic w parametrach strat urządzeń przed i po przebudowie. Wyliczeń dokonywali doradcy – firmy zewnętrzne przygotowujące dokumentację aplikacyjną. Założone efekty nie były potwierdzone audytem energetycznym - nie było takich wymagań w umowach na dofinansowanie obu projektów. Przyjęto założenie, że jeżeli projekt został zrealizowany w pełnym zakresie rzeczowym, efekt założony został zrealizowany.

Obie umowy nie zawierały także sankcji karnych za nieosiągnięcie założonych efektów w zakresie oszczędności energii. § 11 obu ww. umów przewidywał zwrot dofinansowania w przypadku wykorzystania dofinansowania niezgodnie z przeznaczeniem.

(akta kontroli str.398-536)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

NIK pozytywnie ocenia działania Spółki w zakresie wykorzystania środków pomocowych na wspieranie przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

Stwierdzone
nieprawidłowości
OCENA CZĄSTKOWA

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, 30 kwietnia 2019 r.

Kontroler
Stanisław Tarnowski
Główny Specjalista k. p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach